



Coimisiún na Scrúduithe Stáit  
State Examinations Commission

**AN ARDTEISTIMÉIREACTH 2010**

**AISTRIÚCHÁN  
AR SCÉIM MHARCÁLA**

**STAIR**

**GNÁTHLEIBHÉAL**



Coimisiún na Scrúduithe Stáit  
State Examinations Commission

**AN ARDTEISTIMÉARACHT 2010**

**AISTRIÚCHÁN  
AR SCÉIM MHARCÁLA**

**STAIR  
AN NUA-AOIS**

**GNÁTHLEIBHÉAL**

**TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)**  
**(100 marc)**

**TEIDEAL AN STAIDÉIR (níl aon mharc ina leith seo)**

Ní cheadaítear marc ar bith i leith an teidil ach ní mór an teideal a thabhairt san áireamh sa mheastóireacht ‘ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar staidéir’ faoin *Meastóireacht ar na Foinsí*.

**PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)**

Foinsí a lua = 6 mharc

Gnéithe eile = 9 marc

**Foinsí a lua**

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go cuimsitheach agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = 6 mharc ar an dá fhoinse

Teideal = marc amháin

Údar = marc amháin

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (m.sh.: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh súimh idirlín, etc.) = marc amháin

**An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an cur chuige atá i gceist.**

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Agus an freagra á mheas ina iomláine, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

*go han-mhaith* = 8-9 marc

*go maith* = 6-7 marc

*réasúnta* = 3-5 mharc

*go lag* = 0-2 mharc

## MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt don DÁ fhoinse

*go han-mhaith* = 21-25 marc

*go maith* = 15-20 marc

*réasúnta* = 8-14 marc

*go lag* = 0-7 marc

Tagairt d'fhoinse AMHÁIN

*go han-mhaith* = 14-17 marc

*go maith* = 10-13 marc

*réasúnta* = 5-9 marc

*go lag* = 0-4 mharc

## AISTE FHADA (60 marc)

Aiste staire = 50 marc

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid shlán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

<b><i>Eolas ar an stair – 25 marc</i></b> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<b><i>go han-mhaith:</i></b> 21-25 <b><i>go maith:</i></b> 15-20 <b><i>réasúnta:</i></b> 8-14 <b><i>go lag:</i></b> 0-7
<b><i>Scileanna taighde – 15 mharc</i></b> Tá suntas ó thaobh staire leis an taighde a roghnaíodh (ní ábhar gan iomrá, gan tábhacht é) Plé cóir cothrom ar na ceisteanna Taighde sách domhain léirithe	<b><i>thar barr:</i></b> 13-15 <b><i>go han-mhaith:</i></b> 10-12 <b><i>go maith:</i></b> 7-9 <b><i>réasúnta:</i></b> 4-6 <b><i>go lag:</i></b> 0-3
<b><i>Cur i láthair – 10 marc</i></b> Leagan amach Fad cuí	<b><i>go han-mhaith:</i></b> 8-10 <b><i>go maith:</i></b> 6-7 <b><i>réasúnta:</i></b> 4-5 <b><i>go lag:</i></b> 0-3

***Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)***

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid shlán den aiste.  
Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.  
Tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

***Go han-mhaith:*** 8-10

***Go maith:*** 6-7

***Réasúnta:*** 4-5

***Go lag:*** 0-3

***Roinn 1: CEIST DHOICIMÉAD-BHUNAITHE (CDB)***  
***(100 marc)***

Tá ceithre chuid sa cheist Dhoiciméad-bhunaithe:

1. Tuiscint (40 marc)
2. Comparáid (20 marc)
3. Criticeas (20 marc)
4. Comhthéacsúchán (20 marc)

***1. Tuiscint (40 marc)***

- |  |    |
|--|----|
| (a) Bhí siad ag caitheamh púicíní  | 8M |
| (b) Le cosc a chur ar dhaoine dul ag an obair                            | 8M |
| (c) Ordaíodh dóibh dul abhaile   | 8M |
| (d) Soláthairtí cumhachta an Stáit a fhágáil lasmuigh de smacht rialtais | 8M |
| (e) Bhí an BBC go mór i bhfabhar na stailce                              | 8M |

Uasmhéid = 40M

***2. Comparáid (20 marc)***

- (a) Doiciméad A nó Doiciméad B = 2M

Luann Doiciméad A (1) baic bhóthair (2) bagairtí (3) leictreachas

Luann Doiciméad B (1) faillí ina ndualgais ag an rialtas (2) leictreachas (3) tacaíocht ón BBC

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Freagra a luann an dá dhoiciméid = 4M + 4M

Uasmhéid = 10M

(b) Doiciméid A nó Doiciméid B = 2M

Is éard atá i nDoiciméad A cuntas pearsanta ó pholaiteoir as Tuaisceart Éireann a bhí ag tabhairt a chuimhní díreacha ar imeachtaí  
Is éard atá i nDoiciméad B tuairim a thug polaiteoir as Baile Átha Cliath maidir leis na cúiseanna a bhí le gach a tharla nó an comhthéacs inar tharla siad

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Freagra a luann an dá dhoiciméid = 4M + 4M

Uasmhéid = 10M

### 3. *Criticeas* (20 marc)

(a) Oibiachtúil nó leataobhach = 2M

Na cúiseanna a tugadh leis an bhfrása a roghnú = 4M + 4M

Samplaí: Más fíor go raibh fir a raibh púicíní orthu agus airm acu ag blocáil na mbóithre, tá sé oibiachtúil;

Más fíor gur bagraíodh ar oibrithe ag ionaid oibre mar H & W, tá sé oibiachtúil;

Murar fíor gur tharla na rudaí sin, tá sé leataobhach.

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Uasmhéid = 10M

(b) Maidir leis an BBC (1) bhí siad go mór i bhfabhar na stailce (2) ní dharna siad monatóireacht ar chraoltaí i dTuaisceart Éireann (3) ní raibh tuairim acu cad a bhí ar siúl (4) stáisiún reibiliúnach a bhí á rith acu go bunúsach

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Dhá chás ar bith ina luaitear Doiciméad B = 5M + 5M

Uasmhéid = 10M

### 4. *Comhthéacsúchán* (20 marc)

Marcáiltear de réir phrionsabail an Ráitis Buntábhachta.

Uasmhéid = 20M

Is féidir **Ráiteas Buntábhachta** a shainmhíniú mar ráiteas de chineál acu seo a leanas:

- Ráiteas faoi fhíric shuntasach a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó tráchttaireacht bhailí a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas suntasach réamhráiteach **NÓ** clabhsúir a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh

Maidir leis an bprionsabal marcála de réir Ráiteas Buntábhachta a chur i bhfeidhm, déanfaidh na scrúdaitheoirí mar seo a leanas:

- Tar éis an freagra a léamh, ba cheart é a bhriseadh suas ina Ráitis Bhuntábhachta, agus tic (✓) a chur ag deireadh gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- Bronntar 5 mharc ar gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- D'fhéadfadh go ngnóthófaí 1-4 mharc ar Ráiteas Buntábhachta nach gcríochnaítear ag deireadh freagra.

Sa chás seo, maidir le ceist 4 sa Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, féachfaidh an scrúdaitheoir le 5 mharc an ceann a bhronnadh maidir le ceithre Ráiteas Buntábhachta maidir le hUasmhéid 20 marc.

**Roinn 2: ÉIRE (200 marc)**

*agus*

**Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)**

Ní mór don iarrthóir freagairt mar gheall ar Thopaic **amháin** i Roinn 2 agus **dhá** Topaic i Roinn 3.

Tá gach Topaic roinnte ina thrí chuid:

- A. Aonad faoi spreagadh le 4/5 de cheisteanna gearra le tabhairt fúthu (Uasmhéid: 30 marc)
- B. Alt gairid le scríobh mar gheall ar cheann de cheithre cinn de cheannteidil (Uasmhéid: 30 marc)
- C. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cinn de cheisteanna (Uasmhéid: 40 marc)

Déanfar an mharcáil ar A, B agus C mar seo a leanas:

- A. Is é an gnáthrud go mbronnfar na marcanna de réir 6 mharc in aghaidh na ceiste agus le 6 mharc x 5 ghnóthófaí uasmhéid 30 marc. Féach **Nótaí maidir le topaicí faoi leith** thíos maidir le hathruithe ón nós sin.
- B. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 20 marc i leith na Ráiteas Buntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.
- C. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 30 marc i leith Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.

**Marc Carnach (MC)**

Seo é an marc iomlán a bhronntar mar gheall ar Ráitis Bhuntábhachta, faoi réir ag uasmhéid marcanna 20 marc i gcás chuid B agus uasmhéid marcanna 30 marc i gcás chuid C.

**Meastóireacht Ghinearálta (MG)**

Agus marcanna á mbronnadh faoi MG, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh a fheabhas a thagann an freagra leis an gceannteideal nó a théitear i ngleic leis an gceist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

**Thar barr:** 9-10 marc

**Go han-mhaith:** 7-8 marc

**Go maith:** 5-6 mharc

**Réasúnta:** 3-4 mharc

**Go lag:** 0-2 mharc

Agus marcanna faoi MC agus MG araon á mbronnadh, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an nGnáthleibhéal agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas.

***Nótaí maidir le topaicí faoi leith***  
**ROINN 2: ÉIRE (100 marc)**

Freagair ceisteanna ar **cheann amháin** de na cúig thopaic thíos.

*Éire: Topaic 1*

**Éire agus an tAontas, 1815-1870**

- A1. Comhairle agus ceartúchán a thabhairt (má bhíonn earráid déanta acu)  
NÓ iad a cháineadh (má bhíonn coir déanta acu) (6)
- A2. Cogadh a chur ar Bhanríon Shasana NÓ Impireacht na Breataine  
a chur dá treo (6)
- A3. An chiontacht a bhain le héirí amach i gcoinne údaráis dhliteanaigh  
(6)
- A4. Trí chur in aghaidh dlíthe Dé (6)
- A5. James Stephens (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*Éire: Topaic 2*

**Gluaiseachtaí ar son leasú polaitíochta agus sóisialta, 1870-1914**

- A1. Óstán Morrison (6)
- A2. Gríscín caoireola (agus fíon Réine) (6)
- A3. Ní raibh aon tine ordaithe aige (6)
- A4. “Tá Bille an Rialtais Dúchais le bheith againn.” (6)
- A5. Briseadh é (ag 343 in aghaidh 311 i dTeach na dTeachtaí) (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*Éire: Topaic 3*

**Ar thóir an fhlaithis agus tionchar na críochdheighilte, 1912-1949**

- A1. A chuid seirbhíse le linn Chomhdháil Chorp Chríost NÓ amhrán  
a chanadh le linn an Aifrinn Mhóir oscailte (6)
- A2. Comóradh 150 bliain bhunú na cathrach (6)
- A3. “Panis Angelicus” (6)
- A4. César Franck (6)
- A5. Glacadh leis. Aon mhíniú bailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc (6)



*Éire: Topaic 4*  
**Diaspóra na hÉireann, 1840-1966**

- A1. Gur fhág siad Éire (6)  
A2. (Súil a bheith acu le) pá iontach (6)  
A3. Aicme searbhóntaí (6)  
A4. Ní bhíonn fiú cailín amháin sona go deo arís ina croí istigh (6)  
A5. Míniú bailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*Éire: Topaic 6*  
**An rialtas, an geilleagar agus an tsochaí i bPoblacht na hÉireann, 1949-1989**

- A1. Mar gheall ar an teilifís (6)  
A2. De bharr go bhfuil popcheol ar an teilifís (6)  
A3. Tá seandaoine agus daoine óga ag féachaint ar an teilifís le chéile (6)  
A4. Tá NÓ Níl (3M). Aon mhíniú bailí AMHÁIN (6)  
A5. Aon tairiscint bhailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

### **ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (200 marc)**

Freagair ceisteanna ar dhá cheann de na sé thopaic thíos.

#### *An Eoraip agus an Domhan Mór: Topaic 1*

#### **An náisiúnachas agus foirmiú stát san Eoraip, 1815-1871**

- A1. Raidhfíli / beaignítí / claimhte      Aon DHÁ CHEANN 3M x 2 = 6M (6)
- A2. Carráistí a bhí béal fúthu (6)
- A3. Tá cuid acu gortaithe NÓ tá caora ó ghunnaí móra ar an talamh (6)
- A4. Ní déarfá (3M). Aon mhíniú bailí AMHÁIN (6)
- A5. Aon chúis bhailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

#### *An Eoraip agus an Domhan Mór: Topaic 2*

#### **Náisiúnstáit agus teannas idirnáisiúnta, 1871-1920**

- A1. Gránáidí láimhe (3M) agus raidhfíli (3M) (6)
- A2. Rith siad chuig na poill sliogán ba ghaire dóibh (6)
- A3. (I bhfoisceacht) céad slat (6)
- A4. Thosaigh sé ag titim as a chéile go tapa (6)
- A5. Aon chath ollmhór AMHÁIN le linn Chogadh Domhanda I (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

#### *An Eoraip agus an Domhan Mór: Topaic 3*

#### **Deachtóireacht agus daonlathas san Eoraip, 1920-1945**

- A1. Clogaid (3M) agus málaí droma (3M) (6)
- A2. Svaistíce (6)
- A3. Iolar / *Reichsadler* (6)
- A4. Aon mhíniú bailí AMHÁIN (6)
- A5. Aon tairiscint bhailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4*  
**Easaontas agus ath-ailíniú san Eoraip, 1945-1992**

- A1. Gluaisteánaithe a bhí ar thóir peitрил (6)  
A2. Aon cheathrú (6)  
A3. Breosla á stóráil ag gluaisteánaithe (Dé hAoine agus Dé Sathairn) (6)  
A4. Soláthairtí nua peitрил (chuig na garáistí) (6)  
A5. Aon chúis bhailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5*  
**Cúlú na hEorpa ó impireachtaí agus an toradh, 1945-1990**

- A1. TANU (6)  
A2. Gur rialtas Afracach a bheadh sa rialtas neamhspleách nua (6)  
A3. Macmillan (6)  
A4. An Tansáin (6)  
A5. Míniú bailí gairid AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6*  
**Na Stáit Aontaithe agus an domhan, 1945-1989**

- A1. JF Kennedy (3M)1962 (3M) ar an teilifís (3M)  
Aon DHÁ CHEANN      3M x 2 (6)
- A2. An tAontas Sóivéadach (6)
- A3. Bagairt do shíocháin agus do shlándáil Chríocha Mheiriceá  
NÓ bagairt ó bhunáit straitéiseach Shóivéadach a bheith á tógáil (6)
- A4. Níorbh fhéidir le SAM glacadh leis (6)
- A5. Aon phointe bailí AMHÁIN (6)
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc



Coimisiún na Scrúduithe Stáit  
State Examinations Commission

**AN ARDTEISTIMÉIREACTH 2010**

**AISTRIÚCHÁN  
AR SCÉIM MHARCÁLA**

**STAIR  
AN LUATH-AOIS**

**GNÁTHLEIBHÉAL**

**TUARASCÁIL AR AN STAIDÉAR TAIGHDE (TST)**  
**(100 marc)**

**TEIDEAL AN STAIDÉIR (níl aon mharc ina leith seo)**

Ní cheadaítear marc ar bith i leith an teidil ach ní mór an teideal a thabhairt san áireamh sa mheastóireacht ‘ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar staidéir’ faoin *Meastóireacht ar na Foinsí*.

**PLEAN IMLÍNEACH (15 mharc)**

Foinsí a lua = 6 mharc

Gnéithe eile = 9 marc

**Foinsí a lua**

Iarrtar dhá fhoinse a lua.

Foinse amháin a lua go cuimsitheach agus go cruinn = 3 mharc

3 mharc x 2 = 6 mharc ar an dá fhoinse

Teideal = marc amháin

Údar = marc amháin

Mír eolais eile sa bhreis air sin mar fhianaise (m.sh.: foilsitheoir, dáta foilsithe, seoladh súimh idirlín, etc.) = marc amháin

**An t-ábhar staidéir atá molta a shainiú agus bunús a thabhairt dó, ag sonrú na n-aidhmeanna agus an cur chuige atá i gceist.**

An leagann an t-iarrthóir amach go soiléir an t-ábhar a bhfuil sé i gceist staidéar a dhéanamh air agus an chúis go ndéantar? An leagann an t-iarrthóir amach na haidhmeanna leis an staidéar agus an chaoi ar dóigh go mbainfear amach iad?

Agus an freagra á mheas ina iomláine, cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

*go han-mhaith* = 8-9 marc

*go maith* = 6-7 marc

*réasúnta* = 3-5 mharc

*go lag* = 0-2 mharc

## MEASTÓIREACHT AR NA FOINSÍ (25 marc)

Tagairt a dhéanamh d'fheabhas nó do laige na bhfoinsí agus léargas a thabhairt ar an mbaint atá ag na foinsí leis an ábhar.

Cé chomh maith is a éiríonn leis an iarrthóir an méid sin a dhéanamh go soiléir agus go loighciúil?

Tagairt don DÁ fhoirse

*go han-mhaith* = 21-25 marc  
*go maith* = 15-20 marc  
*réasúnta* = 8-14 marc  
*go lag* = 0-7 marc

Tagairt d'fhoirse AMHÁIN

*go han-mhaith* = 14-17 marc  
*go maith* = 10-13 marc  
*réasúnta* = 5-9 marc  
*go lag* = 0-4 mharc

## AISTE FHADA (60 marc)

Aiste staire = 50 marc

Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde = 10 marc

Is féidir an t-athbhreithniú ar an bpróiseas taighde a bheith ina chuid shlán den aiste nó is féidir é a chur i láthair mar ghné ar leith den obair.

Ba cheart an aiste staire a mheas mar aonad agus marcanna as 50 a bhronnadh mar seo a leanas:

<b><i>Eolas ar an stair – 25 marc</i></b> Críochnúil, cruinn agus ag baint le hábhar an teidil	<b><i>go han-mhaith:</i></b> 21-25 <b><i>go maith:</i></b> 15-20 <b><i>réasúnta:</i></b> 8-14 <b><i>go lag:</i></b> 0-7
<b><i>Scileanna taighde – 15 mharc</i></b> Tá suntas ó thaobh staire leis an taighde a roghnaíodh (ní ábhar gan iomrá, gan tábhacht é) Plé cóir cothrom ar na ceisteanna Taighde sách domhain léirithe	<b><i>thar barr:</i></b> 13-15 <b><i>go han-mhaith:</i></b> 10-12 <b><i>go maith:</i></b> 7-9 <b><i>réasúnta:</i></b> 4-6 <b><i>go lag:</i></b> 0-3
<b><i>Cur i láthair – 10 marc</i></b> Leagan amach Fad cuí	<b><i>go han-mhaith:</i></b> 8-10 <b><i>go maith:</i></b> 6-7 <b><i>réasúnta:</i></b> 4-5 <b><i>go lag:</i></b> 0-3

***Athbhreithniú ar an bpróiseas taighde (10 marc)***

Is féidir seo a chur i láthair mar chuid ann féin nó mar chuid shlán den aiste.  
Ba cheart don scrúdaitheoir an cuntas ar an bpróiseas taighde a mheas ina iomláine.  
Tar éis an t-athbhreithniú a mheas, ba cheart don scrúdaitheoir marcanna a bhronnadh mar seo a leanas:

***Go han-mhaith:*** 8-10

***Go maith:*** 6-7

***Réasúnta:*** 4-5

***Go lag:*** 0-3

***Roinn 1: CEIST DHOICIMÉAD-BHUNAITHE (CDB)***  
***(100 marc)***

Tá ceithre chuid sa cheist Dhoiciméad-bhunaithe:

1. Tuiscint (40 marc)
2. Comparáid (20 marc)
3. Criticeas (20 marc)
4. Comhthéacsúchán (20 marc)

***1. Tuiscint (40 marc)***

(a) De bharr go bpósann siad laistigh d'fhorógraí toirmisce an dlí Chanónta agus Leviticus 8M

(b) Idirscarann na hÉireannaigh de réir mar is toil leo NÓ Tá meon neamhfhoirmiúil nó réidh acu maidir le colscaradh 8M

(c) Déanann na hÉireannaigh neamhshuim de shollúntacht shacraimint an Phósta NÓ coinníonn siad mná luí in ionad mná céile NÓ bíonn fir na hÉireann sásta le póstaí trialacha 8M

(d) Cruthúnas go raibh conradh pósta aige le bean eile roimhe sin 8M

(e) Cuireann. Deir sé go dtarlaíonn sin “anois is arís” agus go dtógann sé isteach bean eile, gan aon imeachtaí dleathacha. 8M

***2. Comparáid (20 marc)***

(a) Tá nó Níl?  
Déanann an t-iarrthóir rogha agus tugann sé/sí ar a laghad **dhá** chúis leis an rogha

Marcáiltear cáilíocht an mhíne de réir mar atá tuillte.

Sármhaith = 9-10M      Go han-mhaith = 7-8M      Go maith = 5-6M

Réasúnta = 3-4M      Lag = 0-2M

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = uasmhéid 5M      10M

(b) An Fhianaise sa dá dhoiciméad a chur i gcomparáid

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Sármhaith = 9-10M      Go han-mhaith = 7-8M      Go maith = 5-6M

Réasúnta = 3-4M      Lag = 0-2M

Freagra nach luann ach doiciméad amháin = uasmhéid 5M      10M

3. *Críticeas*      (20 marc)

(a) Bheadh nó Ní Bheadh?

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Sármhaith = 9-10M      Go han-mhaith = 7-8M      Go maith = 5-6M

Réasúnta = 3-4M      Lag = 0-2M      10M

(b) Príomha nó Tánaisteach?

Marcáiltear cáilíocht an mhínithe de réir mar atá tuillte.

Sármhaith = 9-10M      Go han-mhaith = 7-8M      Go maith = 5-6M

Réasúnta = 3-4M      Lag = 0-2M      10M

4. *Comhthéacsúchán*      (20 marc)

Marcáiltear de réir phrionsabail an Ráitis Buntábhachta.      Uasmhéid = 20M

Is féidir **Ráiteas Buntábhachta** a shainmhíniú mar ráiteas de chineál acu seo a leanas:

- Ráiteas faoi fhíric shuntasach a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Míniú, tuairim nó tráchttaireacht bhailí a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh
- Ráiteas suntasach réamhráiteach **NÓ** clabhsúir a bhaineann le hábhar na ceiste a cuireadh

Maidir leis an bprionsabal marcála de réir Ráiteas Buntábhachta a chur i bhfeidhm, déanfaidh na scrúdaitheoirí mar seo a leanas:

- Tar éis an freagra a léamh, ba cheart é a bhriseadh suas ina Ráitis Bhuntábhachta, agus tic (✓) a chur ag deireadh gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- Bronntar 5 mharc ar gach Ráiteas Buntábhachta a chríochnaítear
- D'fhéadfadh go ngnóthófaí 1-4 mharc ar Ráiteas Buntábhachta nach gcríochnaítear ag deireadh freagra.

Sa chás seo, maidir le ceist 4 sa Cheist Dhoiciméad-bhunaithe, féachfaidh an scrúdaitheoir le 5 mharc an ceann a bhronnadh maidir le ceithre Ráiteas Buntábhachta maidir le hUasmhéid 20 marc.



**Roinn 2: ÉIRE (200 marc) agus  
Roinn 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR (100 marc)**

Ní mór don iarrthóir freagairt mar gheall ar Thopaic **amháin** i Roinn 2 agus **dhá** Topaic i Roinn 3.

Tá gach Topaic roinnte ina thrí chuid:

- A. Aonad faoi spreagadh le 4/5 de cheisteanna gearra le tabhairt fúthu (Uasmhéid: 30 marc)
- B. Alt gairid le scríobh mar gheall ar cheann de cheithre cinn de cheanteidil (Uasmhéid: 30 marc)
- C. Alt níos faide le scríobh mar fhreagra ar cheann de cheithre cinn de cheisteanna (Uasmhéid: 40 marc)

Déanfar an mharcáil ar A, B agus C mar seo a leanas:

- A. Is é an gnáthrud go mbronnfar na marcanna de réir 6 mharc in aghaidh na ceiste agus le 6 mharc x 5 ghnóthófaí uasmhéid 30 marc. Féach **Nótaí maidir le topaicí faoi leith** thíos maidir le hathruithe ón nós sin.
- B. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 20 marc i leith na Ráiteas Buntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.
- C. Déanfar an mharcáil ar an bhfreagra seo de réir phrionsabail an Ráitis Bhuntábhachta mar a leagtar síos thuas. Ceadófar Uasmharc Carnach 30 marc i leith Ráitis Bhuntábhachta agus ceadófar Uasmharc 10 marc i leith Mheastóireacht Ghinearálta an scrúdaitheora ar an bhfreagra. Féach an scála aistritheach thíos.

### **Marc Carnach (MC)**

Seo é an marc iomlán a bhronntar mar gheall ar Ráitis Bhuntábhachta, faoi réir ag uasmhéid marcanna 20 marc i gcás chuid B agus uasmhéid marcanna 30 marc i gcás chuid C.

### **Meastóireacht Ghinearálta (MG)**

Agus marcanna á mbronnadh faoi MG, tabharfaidh an scrúdaitheoir san áireamh a fheabhas a thagann an freagra leis an gceannteideal nó a théitear i ngleic leis an gceist a cuireadh. Beidh an tábla grádúcháin seo a leanas i bhfeidhm:

**Thar barr:** 9-10 marc

**Go han-mhaith:** 7-8 marc

**Go maith:** 5-6 mharc

**Réasúnta:** 3-4 mharc

**Go lag:** 0-2 mharc

Agus marcanna faoi MC agus MG araon á mbronnadh, beidh dearcadh oscailte ag an scrúdaitheoir, ag déileáil leis an ábhar, maidir leis an réimse freagraí inghlactha a bhféadfaí bheith ag súil leo ó iarrthóir ar an nGnáthleibhéal agus beidh tuiscint ag an scrúdaitheoir ar scóip an eolais agus na scileanna staire a éilítear faoin siollabas.

## *Nótaí maidir le Topaicí faoi leith*

### **ROINN 2: ÉIRE (100 marc)**

Freagair ceisteanna ar **cheann amháin** de na cúig thopaic thíos.

#### *Éire: Topaic 2*

#### **Éirí amach agus concas in Éirinn i réimeas Eilíse, 1558-1603**

- |     |   |                       |
|-----|---|-----------------------|
| A1. | Banríon Shasana / Eilís I               | 6M                    |
| A2. | Eilís I                                 | 6M                    |
| A3. | Aon spleáchas dó a dhiúltú              | 6M                    |
| A4. | Aon idirghabháil le huirrithe a dhiúltú | 6M                    |
| A5. | Aon chúis bhailí AMHÁIN                 | 6M                    |
| B - | Uasmhéid CM = 20 marc                   | Uasmhéid OE = 10 marc |
| C - | Uasmhéid CM = 30 marc                   | Uasmhéid OE = 10 marc |

#### *Éire: Topaic 3*

#### **An ríocht agus an choilíneacht: An streachailt don lámh uachtair in Éirinn, 1603-1660**

- |     |  |                       |
|-----|--|-----------------------|
| A1. | Inbhear Scéine   | 6M                    |
| A2. | Port Láirge  | 6M                    |
| A3. | Richard Butler (2M) Lord Netterville (2M) Nicholas di Tegnier (2M)             | 6M                    |
| A4. | Triúr teachtaí de chuid na hArdchomhairle (3M) agus dhá chomplacht capall (3M) | 6M                    |
| A5. | D'éirigh léi nó theip uirthi? Aon chúis bhailí AMHÁIN                          | 6M                    |
| B - | Uasmhéid MC = 20 marc  | Uasmhéid MG = 10 marc |
| C - | Uasmhéid MC = 30 marc  | Uasmhéid MG = 10 marc |

#### *Éire: Topaic 4*

#### **Cinsealacht choilíneachta á bunú, 1660-1715**

- |     |  |                       |
|-----|--|-----------------------|
| A1. | Le taobh na Bóinne (3M) os cionn Bhaile Átha Fhirdhia (3M)   | 6M                    |
| A2. | De bharr nach raibh na saighdiúirí coise agus an airtléire tagtha fós  | 6M                    |
| A3. | Scrúdaigh sé suíomh an namhad NÓ áthanna na habhann  | 6M                    |
| A4. | Áth a aimsiú os cionn champa an namhad, dul trasna go dtí an taobh eile agus an namhaid a ionsaí sa chliathán. | 6M                    |
| A5. | Aon phointe bailí AMHÁIN   | 6M                    |
| B - | Uasmhéid MC = 20 marc  | Uasmhéid MG = 10 marc |
| C - | Uasmhéid MC = 30 marc  | Uasmhéid MG = 10 marc |

*Éire: Topaic 5*

**An choilíneacht in aghaidh na ríochta – teannais in Éirinn i lár an ochtú haois déag, 1715-1770**

- |     |   |    |
|-----|---|----|
| A1. | An tríú cuid  | 6M |
| A2. | £620,000  | 6M |
| A3. | £1,110,000  | 6M |
| A4. | Nuair a tháinig talamh Éireannach ar an margadh, ba bheag Éireannach a raibh sé d'acmhainn aige é a cheannach agus ní raibh cead ag Caitlicigh talamh a cheannach – mar sin b'fhiontraithe Sasanacha a cheannaigh é | 6M |
| A5. | Aon chúis bhailí AMHÁIN   | 6M |
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

*Éire: Topaic 6*

**Deireadh na ríochta Éireannaí agus bunú an Aontais, 1770-1815**

- |     |   |    |
|-----|---|----|
| A1. | Cadás   | 6M |
| A2. | 29,059 cileagram + 13,310 cileagram = 42,369 cileagram        | 6M |
| A3. | Na hIndiacha Thiar agus Sasana                                | 6M |
| A4. | Tháinig ardú ar an bhfostaíocht le linn na tréimhse 1790-1800 | 6M |
| A5. | Aon ghníomhaíocht eacnamaíoch bhailí AMHÁIN                   | 6M |
- B - Uasmhéid MC = 20 marc      Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc      Uasmhéid MG = 10 marc

**ROINN 3: AN EORAIP AGUS AN DOMHAN MÓR(200 marc)**

Freagair ceisteanna ar dhá cheann de na sé thopaic thíos.

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 1*

**An Eoraip ón Athbheochan go dtí an Reifirméisean, 1492-1567**

- |     |   |                       |
|-----|---|-----------------------|
| A1. | Mar gheall ar a chuid dealbhóireachta (Pieta agus Dáiví)                  | 6M                    |
| A2. | Bhásaigh Alexander VI (3M) agus tháinig Julius II i gcomharbacht air (3M) | 6M                    |
| A3. | A thuama a thógáil  | 6M                    |
| A4. | Mhol agus ghlóirigh an Pápa a chuid saothair mar dhealbhóir               | 6M                    |
| A5. | Aon chúis bhailí AMHÁIN   | 6M                    |
| B - | Uasmhéid MC = 20 marc   | Uasmhéid MG = 10 marc |
| C - | Uasmhéid MC = 30 marc   | Uasmhéid MG = 10 marc |

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 2*

**Creideamh agus cumhacht: polaitíocht sa séú haois déag déanach, 1567-1609**

- |     |   |                       |
|-----|---|-----------------------|
| A1. | Mar eolaí   | 6M                    |
| A2. | Priosmaí Veinéiseacha / Leabhair Eorpacha / Saothair phéintéireachta agus ghreanta / Grianchloig / Cloig / Léarscáileanna Aon trí cinn 2M x 3 | 6M                    |
| A3. | Chruthaigh sé réabhlóid i smaointeoireacht thraidisiúnta na Síne  | 6M                    |
| A4. | Matamaitic, Litríocht agus Creideamh 2M an ceann  | 6M                    |
| A5. | D'éirigh leis nó theip air? Aon chúis bhailí AMHÁIN   | 6M                    |
| B - | Uasmhéid MC = 20 marc   | Uasmhéid MG = 10 marc |
| C - | Uasmhéid MC = 30 marc   | Uasmhéid MG = 10 marc |

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 3*

**Éiclips na Sean-Eorpa, 1609-1660**

- |     |   |                       |
|-----|---|-----------------------|
| A1. | Cur lena chuid saibhris le honóir agus lastaí luachmhara a sheoladh abhaile             | 6M                    |
| A2. | Bhí cogaí costasach/diomailteach agus níos oiriúnaí do ríthe corónta                    | 6M                    |
| A3. | Ríthe corónta   | 6M                    |
| A4. | Nach féidir le trádáil an Chomhlachta san Áise leanúint ar aghaidh gan choncais chríche | 6M                    |
| A5. | Aon thairiscint bhailí AMHÁIN   | 6M                    |
| B - | Uasmhéid MC = 20 marc   | Uasmhéid MG = 10 marc |
| C - | Uasmhéid MC = 30 marc   | Uasmhéid MG = 10 marc |

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 4*  
**An Eoraip le linn ré Louis XIV, 1660-1715**

- A1. Ríúlacht (2M) agus ollás (2M) agus flúirse i ngach rud (2M) 6M
- A2. Airgead a chaitheamh go flúirseach 6M
- A4. Scrios (agus coscairt iomlán) 6M
- A5. Aon chúis bhailí AMHÁIN 6M
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 5*  
**Impireachtaí á mbunú, 1715-1775**

- A1. Ghléas siad mar Indiaigh (le tua beag agus an aghaidh péinteáilte) 6M
- A2. Cé Griffin NÓ Calafort Bhostúin 6M
- A3. Gan aon damáiste a dhéanamh don long 6M
- A4. D'oscail siad na haistí (2M) bhain siad amach an tae (2M) agus chaith siad thar bord é (2M) 6M
- A5. Aon chúis bhailí AMHÁIN 6M
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc

*An Eoraip agus an domhan mór: Topaic 6*  
**Impireachtaí faoi réabhlóid, 1775-1815**

- A1. Na teorainneacha céanna le bheith ag gach deoise agus a bhí ag an roinn 6M
- A2. Bhí siad le scor 6M
- A3. Trí thoghchán / De réir ballóide / De réir tromlach glan vótaí 6M
- A4. Mionn a thabhairt creidmhigh a dheoise a ghardáil go haireach (2M), a bheith dílis don náisiún, don dlí agus don rí (2M) agus tacaíocht a thabhairt do bhunreacht an Chomhthionóil Náisiúnta (2M) 6M
- A5. Aon fhreagra bailí AMHÁIN 6M
- B - Uasmhéid MC = 20 marc Uasmhéid MG = 10 marc
- C - Uasmhéid MC = 30 marc Uasmhéid MG = 10 marc